

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 102

Ağustos 2022

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Can Deniz Balkaya, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayımlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eehdergi

Twitter: www.twitter.com/eehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
Bir Biz Eksiktik Değil Mi?	4
Ekrandaki Tehlikeyi Sınırlandırmak.....	6
Yaz Sıcığına Soğuk Bir Damga.....	9
Güldüren ve Düşündüren Anılar	12
Çevirenin Notu:.....	12
Bir Tutum Meselesi.....	12
Kaynakça:.....	14
Görölmek ve Görölmemek.....	15
Bayatlığın Sınırı Yok	18
Okul Zili Çalacak	20
Artık Şaşırarak İstiyorum.....	23
LGBTİ+ Eğitiminde Bir Kör.....	25

Editörden

Merhaba sevgili okurlar,

Bundan böyle her sayıda başka bir yazarımız yazacak “Editörden” bölümünü. İlk Talihlimiz Ali Çolak...

Ağustos’un bu aşırı sıcaklarında, gönüllerinizi serinletmek umuduyla,

güldüren ve düşündüren, farklı dünyaları hayal eden bir sayıla konuk oluyoruz evlerinize.

Bu ay dergimizde bazı yenilikler var. İlk önce

[“Ekibimiz”](#)

Ve

[“Konuk Yazarlık”](#)

Bölümleri onarıldı ve tekrar erişime açıldı.

İkincisi: artık dergimizi gören insanlar için de erişilebilir kıldık!

Dergimizdeki yazılara görsel eklemeye başladık. Okurlarımız için planladığımız daha çok yenilik var ama sürpriz olsun istiyoruz.

Gelelim yazılarımıza.

Toplumun, yeti farklı bireyleri temel haklara sahip bireyler olarak değil de kendi hayatlarına renk katacak objeler olarak görmesini eleştiriyor Burak Sarı “Bir Biz Eksiktik Değil mi” başlıklı yazısında.

Kör ebeveynlerin sıklıkla karşılaştığı sorulardan biri çocuklarını farklı tehlikelerden nasıl koruduklarıdır. Bunun pek de düşünülmeyen bir yanını “Ekrandaki Tehlikeyi Sınırlamak” yazısında Nurşen Sunar Korkmaz’dan dinliyoruz.

İçimizi serinletecek bir haber de geçen yılın kışından, çok uzaklardan, Fildişi Sahilleri’nden geliyor. Gülcan Altun geçen yıl Aralık ayında düzenlenen bir defile vasıtasıyla, toplumun olumsuz olarak gördüğü bireylerin artık o olumsuz damgasını nasıl reddettiğini anlatıyor “Yaz Sıcağına Soğuk Bir Damga” yazısında.

“Tanecik Kitapları”ndan güldüren ve düşündüren iki anıyı Ali Çolak’ın çevirisiyle okuyoruz; Güldüren ve Düşündüren Anılar başlığı altında.

Görmeyen birisiyle karşılaşmanın insanların doğru ve yanlış algılarını nasıl bir yana koymaya sevk ettiğini sorguluyor Eylem Yurtsever “Görülme ve Görülmemek” yazısında.

Eğer körseniz; bir poğaçanın nereden alındığına dair bilginiz sorgulanır. Bir yanlışlığa itiraz etme cüretini gösterirseniz arkadaşlarınız şirinlikler yaparak ortalığı yatıştırmaya çalışır. Çünkü sizin yaptığınız her bir itiraz fazla gelir insanlara... Dilek Başar Açlan’ın “Bayatlığın Sınırı Yok” yazısından okuyoruz.

Görme engelli çocukların gören çocuklarla beraber eğitim alma hakkını koruma yolunda, veliler ve öğretmenleri bilinçlendirmenin önemini anlatıyor Canan Çam Yücel “Okul Zili Çalacak” yazısında.

Yeti farklılığı olan bireylerin herhangi bir insan gibi sorgulanmadan ve engellenmeden hayatını yaşayabildiği bir günü hayal ediyor Sevgi Mart Göcen “Artık şaşırmak istiyorum” yazısında.

Kesişimselliği benimseyen bir tek biz değilmişiz. Erişilebilirliği bir insan hakkı olarak gören, erişilebilir bir eğitim vermeye hazır olan ve bu konuda kendini geliştirmeye niyetli başka gruplar da varmış. Detaylarını Meral Sözen’in “LGBT Eğitiminde Bir Kr” yazısından okuyabilirsiniz.

Bu aylık bizden bu kadar. Eylül sayımızda buluşuncaya dek hoşça kalın.

Bir Biz Eksiktik Değil Mi?

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 102, Ağustos 2022

Hiç kendinizi olmasa da olur gibi hissettiniz mi? Varlığı renk, yokluğu hayati değil. Para kazanmak amaçlı kurulmuş bir orkestradaki renk sazı. Flüt, klarnet, keman gibi. Yani hele bir temel sazlar (davul, bas, klavye) olsun da diğerlerini düşünürüz türünden. Oysa iyi bir müzisyenin en iyi bildiği şey, renk sazlarının da temel saz olduğu. Peki biz müzik aleti değil, kanlı canlı insanlar. Yeti farklılıkları olanlar sürekli renk sazı muamelesi görmek zorunda mıyız? Şu dünyada kocaman bir ağırlığımız varken, farklılıklarımızla bu dünyada yaşamak en doğal hakkımızken, kimin haddine düşmüş bize böyle hissettirmek? Zihnimin içerisinde bütün vıcık vıcıklığıyla bir ses dönüyor, “Kapris yapıyorsun. Biz engellilerimize ayrımcılık yapmıyoruz.” Onu bir de bize sorsanız. Çok pis sıktınız. Zaten içerisinde eğreti durduğum salon erkeği modundan çıkıyorum. Ben bu hayata bir değer katmak için kafamı patlatırken, gücüm yettiğince hayatı değiştirmek için kafa yorarken, kitap yığınları altında zihnime hava alacak alan açmaya çalışırken; sen hiçbir emek vermeden, toplumun zihnine kodladığı önyargılarla beni hiçleştiremezsin. Kötü hissettiremezsin. Sokaktaki insanın muhatap almadığı, yetkililerin önemsemediği, hayatın her alanında yok sayılan insan olarak yaşamak çok yordu artık. Neden dışarıya dik durmaya çalışırken, her gün strese boğulmak zorundayız? “Engellilerimiz, engelli kardeşlerimiz” derken bile sağlamlığımızı kusuyorsunuz. Sürekli yakındığımızdan şikayet edenler var. Yakınmayıp ne yapalım? Bir belediye başkanı çıkıp “Her yol bitti, engelli yolu kaldı” diyor. Bak, renk sazı muamelesinin ta kendisi. Nasıl da rahat dillendiriyor. Hatta açık sözlülüğü takdirimizi topluyor. İstanbul, Ankara vb. belediye başkanının açıkça söyleyemediğini dile getiriyor. Haklı. Her yıl Minibüşçüler Odası’nın isteğine göre, Erişilebilirlik Yasası öteleniyor bu ülkede. Artık biz bile fark etmiyoruz ötelendiğini. Biz uyurken öteleniyor. Herkes Ardahan Belediye Başkanı’na sitem ediyor. Kızıyor demiyorum, sitem ediyor. Çünkü küçük bir azınlık dışında engelli camiasında kızmayı tercih eden yok. Belki de ondan bu kadar hakarete uğruyoruz. Oysa bir ilin belediye başkanıyla sınırlı değil rahatsız olduğumuz bakış açısı. Öyle olsaydı, Erişilebilirlik Yasası her yıl ertelenmezdi. Öyle olmasa, büyük şehirlerde metrolar güvenli ve erişilebilir hale getirilirdi. En basitinden, belediyeler görsel paylaşımlarına betimleme

eklerdi. Bir belediye başkanının yönettiği şehri herkes için erişilebilir kılması gerektiğini bilmemesine bile gelemedik daha. O kadar değersiziz çünkü. Her hak talebinde azarlanıp susturuluyoruz. Sonra dil ucuyla özür dileniyor ve olay kapanıyor. Yapay özürler ve çözümlerle tatmin olmayı seviyoruz çünkü. Ama artık yetti. Sahte özürleriniz ve saçma sapan bakış açınız sizin olsun. Biz her yolda erişilebilir olarak yürüyünceye, oylarımızı erişilebilir kullanıncaya, hayatın her alanında eşit, erişilebilir ve engelsiz yaşamı kuruncaya dek mücadele edeceğiz. O güne kadar bütün yazılarımı böyle sonlandıracağım. Çünkü stres denizinde yüzdürdüğünüz insanlara borcunuz var. Tüm toplumun borcu var. O borcu da hayatın her alanında eşit koşulları sağlayarak ödeyebilirsiniz ve ben o günleri görene kadar ölmek için elimden geleni yapacağım. Bir öfke boşalmasının daha sonuna geldik. Yarışmacı arkadaşlara başarılar dileriz.

Ekrandaki Tehlikeyi Sınırlandırmak

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 102, Ağustos 2022

Günümüzde cep telefonlarımızı iletişim dışında pek çok konuda yoğun olarak kullanıyoruz. Sosyal medya kullanımı ve takibi, market, kıyafet ve ayakkabı alışverişleri, finansal işlemler, kitap okuma, e-postalarımızı takip etme, gündelik diğer işlemler ve daha fazlası için cep telefonlarımız elimizden düşmüyor. Hal böyle olunca da ekran başında kalma süremiz uzuyor. Ebeveynlerin söylediklerini değil yaptıklarını yapan çocuklarımız da bundan nasibini alıyor ve onlar da ekran başında bolca vakit geçiriyor.

Gerçekten de çocuklarımıza söylediklerimizle değil hal ve hareketlerimizle, davranışlarımızla örnek oluyoruz ve etkiliyoruz onları. Onlar da bizi gözlemliyor ve kendi yaşamlarında da uyguluyor. Ekranlar artık yaşamımızın bir parçası. Ne kendimizi ne de çocuklarımızı ekran başından tamamen ayırmak mümkün değil. Ancak buna bir sınırlama getirebilir, daha yararlı işler için ekranları kullanabiliriz. Eğer biz bunu başarırız çocuklarımıza da yansıtacaktır. Peki çocuklarımızın hangi uygulamaları, oyunları ve siteleri takip ettiklerini nasıl anlayabiliriz? Onları zararlı içeriklerden nasıl koruyabiliriz?

Aslında bu konu dışarıdan bakıldığında sanki sadece kör ebeveynlerin sorunuymuş gibi görünüyor. Çünkü sağlamcı bakış açısına sahip kişiler bizim bu konuda da etkin olamayacağımızı düşünüyorlar. Bu bana çok soruldu: “Nasıl takip ediyorsun çocuğunun hangi oyunları oynadığını, oyunların içeriklerinde neler olduğunu nasıl anlıyorsun, şiddet, küfür, ayrımcı söylemler içeren video ve görsellerden nasıl koruyorsun?” Ben aynı soruyu onlara sorduğumda ise kendileri gördükleri için buna engel olabileceklerini savunuyorlar. İyi de çocuğunuz her izlediği şeyi sizinle paylaşıyor mu ki? Yanına oturduğunuzda hemen telefonunu ya da bilgisayarını kapatmıyor mu? Geçmişe dönük olarak çocuğunun cihazını ondan gizli olarak inceleyebilirsin ama bunu biz kör ebeveynler de yapabilir. Hem çocuğun özel eşyasını kendisinden gizlice karıştırmak ne kadar doğru? Bize yapıldığında kızdığımız bir şeyi çocuğumuz bile olsa başkasına yapmalı mıyız? Bu konu üzerine sayfalarca yazı yazılabilir ve

tartışılabilir. Ben bu yazımda kendi deneyimlerimden yola çıkarak birkaç ipucu vereceğim. Siz de kendi deneyimlerinizi ve yöntemlerinizi benimle paylaşırsanız çok sevinirim.

Ben Online alışveriş yapıyorken çocuğuma telefonuyla oynamamasını söylediğimde, “Anne, sen de bırak telefonunu elinden o halde” diyerek hemen itiraz ediyor. Telefonu kullanma sebebimiz farklı olsa da sonuçta her ikimizin elinde de telefon var. Yani kendimi haklı çıkarmaya çalışmak işe yaramıyor. Çocuğumuzdan önce kendimizin telefonda uzaklaşması gerek. Ben telefonuma hiç oyun indirmemiş olabilirim ancak eşimin telefonunda çeşitli oyunlar varsa ve oynuyorsa bundan çocuğumuz da etkilenecektir. Babalar öncelikle kendilerine oyun oynama sınırı koymalı ve bu sınırı aşmamalı. Anne ve babalar birbirleriyle çelişmemeli, benzer davranışları göstermeli. Babasının telefonunda oyun oynadığını gören çocuk, kendisi de oyun oynayacaktır. Çocuğumuza hangi oyunları oynadıklarını direkt olarak sormak her zaman iş görmeyebilir. Kendilerinin sorgulandıklarını hissettiklerinde iletişime kapalı olabiliyorlar. Oynadıkları her oyun hakkında bize bilgi vermeyebiliyorlar ya da kaçamak cevaplarla savuşturabiliyorlar. Bunu öğrenmenin yöntemlerinden biri de sohbet aralarında geçen ifadelerdir. Sohbet konusunu bir şekilde oyun, uygulama ve video gibi konulara getirebilir, çocuğumuzun konuya dâhil olmasını ve yorum yapmasını sağlayabiliriz. Çocuğumuzun yorumlarından ve anlattıklarından pek çok şey öğrenebiliriz. Teknoloji de bize destek olabilir. Ben Family Link uygulaması ile çocuğumun hangi uygulamaları telefonuna indirdiğini, hangisini kaç dakika kullandığını takip edebiliyorum. Sadece takip etmekle kalmıyor, günlük olarak kaç saat bunları kullanabileceğini de yönetebiliyorum. Üstelik uygulama oldukça erişilebilir. Çocuklarımızı ekran başından uzak tutmanın bir yolu da onlara farklı alternatifler sunmak. Piknik sepetimizi hazırlayıp yakınımızdaki bir parka gitmek; sahilde oturup çekirdek yemeyi teklif etmek; çocuğün sevdiğini bildiğiniz diğer aktiviteleri yapmayı önermek; maça, sinemaya, konsere ya da tiyatroya gitme planları yapmak da bizi ve çocuğümüzü ekranlardan uzak tutacaktır.

Yukarıda yazdığım öneri ve yöntemler her zaman ve her koşulda çalışmayabilir. Her ebeveyn ve her çocuk için de geçerli değildir. Hangilerinin kendimiz ve çocuğumuz için uygun olduğunu deneyerek ya da tanıyarak ancak kendimiz keşfedebiliriz. Deneyimlerimizi birbirimizle paylaşarak gelişebilir, yenilerini üretebiliriz. Unutmayalım ki ekranlarda geçirilen zamanın süresi

ve niteliğini takip etmek sadece bizim için değil, tüm ebeveynler için kolay olmayan bir durum. nemli olan Şey bunu nasıl baŐarabileceđimizdir.

Yaz Sıcağına Soğuk Bir Damga

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 102, Ağustos 2022

“Bu ay ne yazsam” diye düşünüyordum. Canım hiç film değerlendirmesi yapmak istemiyordu. Ben toplumsal olayları değerlendirmede diğer dergi arkadaşlarım kadar başarılı bulmuyorum kendimi. Bu sebeple yine “Uf!” diyerek arşivimdeki yeni indirdiğim filmleri araştırırken kaydetmiş olduğum bir haber metni dikkatimi çekti. Aralık 2021 paylaşımı bir haber bu. Konu Aralık ayı olunca tabii ki Engelliler Günü etkinliklerinden biri.

Independent Türkçe, France 24 sitesinde Yasin Sofuoğlu tarafından derlenen haberde Fildişi Sahili'nde yapılan bir defileden söz ediliyor. Defilenin amacı ve bu amaca yönelik adı çok bütünleyici. Adı, "Birlikte Güçlü ve Güzel." Amacı, toplumsal önyargıları ve tabuları aşmak. Farkı ise kıyafetlerin engelli modellerce sergilenmesi.

Afrika'nın kıyısındaki bu küçük ülkede birçok engelli kadın reddediliyor ve dışlanıyormuş okuduğumuza göre. Buralarda da durum pek farklı değil bildiğiniz üzere. Geçirdiği bir yol kazası sonucu sağ kolu ampute edilen Grace Beho, ülkedeki engelli kadınların yaşam şartlarını iyileştirmek amacıyla 2021 yılının başlarında Mougnan Vakfı'nı kurmuş. Defilede boy gösteren mankenler, vakıftaki kadınlarmış. Beho defiledeki konuşmasında, "Bence bizi izleyen ve kendisine henüz güvenmeyen kadınlar, güvenlerini tazeleyip kendilerini oldukları gibi dünyaya gösterebilecek" demiş yine metinden okuduğumuza göre.

Dünyanın her yerinde kalıp bir kadın ve erkek sınıflandırması var. Beli vücut ölçülerinde, belirli yüz hatları, renkli göz, beyaz ten, ki bu zaman zaman modaya göre esmer ya da bronz da olabiliyor ama genelde beyaz ten baskılanıyor vs. vs. Elbette bu standartlar içinde kısa boy, kilolu denmese bile balık etli, kahverengi gözlü nispeten esmer insanlara yer yok. Eee buna bile yer yokken engellilerin hiç şansı yok gibi görünüyor. Çoğu düşünen insanın söylediği gibi kapitalizmin dayatması biraz da bunlar. Dolayısıyla standartlardan sapanlar yaşadıkları ortamlarda hiçbir şey olmasa bile garip bakışlara maruz bırakılıyorlar. Tuhafsayan nazarlardan

en fazla nasiplenenler ise biz yeti farklı bireyler oluyoruz. Farklılığımı içselleştirmemiş olanlar da kendilerini toplumdan geri alıp kabuklarına çekiliyorlar.

Ülkenin en büyük şehri Abidjan'dan moda tasarımcılarının katılımlarıyla düzenlenen defilede yüksek topuklu ayakkabıları tanıtan yürüme engelli Nelly Aka ise "Engelliliği aşmak, kendinizi kabul etmenizle ilgili. Çevrenizdekilerin size bakma ve sizi eleştirme şekli, kim olduğunuzu etkilemeyecek" ifadelerini kullanmış. Çevredekilerin kim olduğunuza etkisi sadece yeti farkı olanlar için değil, herkes için geçerli bir şey. Ben burada "engelleri aşmak" sözüne takıldım. Engellilik aşılanacak ya da aşılması gereken bir şey midir? Atletizmde engelli koşular vardır bilirsiniz. Engellilik de böyle bir şey midir mesela? Veyahut onunla birlikte olunacak bir şey değil midir? Yani yeti farkıyla bütünleşik olması gerekmez mi kişilerin?

Koltuk değnekli manken Sylvia'nın açılışını yaptığı defile, büyük ilgi görmüş. Fransız haber ajansından (AFP) alıntılanan haberden öğrendiğimize göre etkinliğin organizatörlerinden Ange Prisca Gnagbo, "Fildişi Sahili'nde güzellik sektöründe engelli bir kişiden bahsetmek bile tabu. Engelliler tüm güzellik fuarlarında dışlanıyor" demiş. Sadece Fildişi Sahili'nde mi? Fransa'da hangi güzellik fuarında, kaç tane yeti farklı kişi manken olarak tercih ediliyor 3 Aralık dışında acaba? Gerçekten merak ettim. Keşke dil bilen birileri araştırırsa. "Google Çeviri var ya" mı dediniz? Boşa kürek çektiğimi bile bile diller arası mesaide bu kadar zaman harcamaya gerek yok bence.

"Sosyolog Yves Ouya, ülkede özellikle engelli kadınlara yönelik olumsuz bakış açısına dikkat çekerek "Birçok engelli kadın reddediliyor ve dışlanıyor. Dolayısıyla yargılanma korkusundan ötürü toplum içine çıkamıyorlar" değerlendirmesinde bulundu." diyor diğer bir paragrafında haberin.

O olumsuz bakış açısı sadece Fildişi Sahili'nde değil, tüm dünyada olan bir şey ne yazık ki. Hatta bizim ülkemiz için acıma ile karışık bir olumsuzlamadan söz edebiliriz. Eğer yeti farkı olan yakında değil ya da yakınlaşma olasılığı yoksa acınır ve yola devam edilir. Ancak yaşam alanına girme gibi bir yakınlaşma olasılığı varsa, yani mesela evladı kör bir kızla evlenmek istiyorsa, acıma olumsuzlamaya, dahası nefrete çok kolay evrilebilir.

Sözün özü, mevzu bahis yeti farklı olanlarsa ikinci sınıfmış gibi bakmak ve davranmak genel geçer bir kural gibi dünyanın her yerinde. Ancak haberiniz olsun maymun gözünü açtı artık. Dilediğiniz kadar olumsuzlayabilirsiniz. Olumsuzladıklarınız, olumsuzlamıyor kendilerini. Sallamıyor sizi, düşüncelerinizi. Öpe öpe kabul edeceksiniz aynı dünyada hep beraber yaşamamız gerekliliğini.

[Haberin orijinal metni için tıklayınız:](#)

Güldüren ve Düşündüren Anılar

Çeviren: Ali Çolak

Sayı: 102, Ağustos 2022

Çevirenin Notu:

Sevgili okurlar. Bu ayki çeviriye başlamadan önce size bu çevirilerin büyük bir bölümünün kaynağından bahsetmek isterim. Zaman zaman farklı kaynaklardan çeviri yapsam da yaptığım çeviriler genellikle “Tanecik” kitaplarından geliyor. Peki nedir bu “Tanecik” kitapları? Tanecik kitapları, 1991 ve 2006 yılları arasında ABD’deki Ulusal Körler Federasyonu’nun körlük hakkında önyargılarla mücadele etmek için yayınladığı, 30 kitaptan oluşan bir kitap serisidir. Kitaplarda körler gündelik hayatta yaşadıkları ayrımcılığı, başarıları, körcül eğitim ve körlüğü kabullenme maceralarını ve körlerin gündelik hayatta kullandığı beceriler gibi şeyleri anlatıyorlar. Bu anılardan bazıları üzücü, bazıları umutlandırıcı, bazıları ise hem güldürürken hem de düşündüren cinsten. Bu ay size hem güldüren hem de düşündüren iki anı aktarmak istedim. Yazılardan ilki, Seville Allen adında bir hanımefendiye ait. İkincisi ise bazılarınızın matematikten tanıyacağı Nemeth kodunun mucidi Abraham Nemethe’. İyi okumalar.

Bir Tutum Meselesi

Tanecik kitaplarının dikkatli okuyucuları, körlük sorunlarının çoğunun körlüğün kendisinden değil, onunla ilgili tutumlardan kaynaklandığına dair tekrar eden bir temanın farkına varacaktır. Bazen soruna neden olan tutumlar, gören kişiler tarafından körler hakkında sergilenir. Ancak çoğu zaman sorunlu tutumlar kör insanlar tarafından kendileri hakkında sergilenir. Burada Seville Allen, konuyu vurgulayan sıra dışı ve ironik bir olayı anlatıyor.

Kısa süre önce alışverişe ve topluluk etkinliklerine yürümek için uygun mesafede bir eve taşındım. Yürüyerek kısa bir sürede birçok yere ulaşım mümkün olduğu için bölgede birçok kör yaşıyor. İki farklı günde trafik ışığının değişmesini beklerken kör bir adam bana karşıdan karşıya geçmesine yardım edip edemeyeceğimi sordu. İki kere de yapacağımı söyledim. İlk seferde beyefendi elini omzuma koydu, ışık değişti ve karşıdan karşıya geçtik. Bana teşekkür etti ve kaldırımında yürümeye devam etti.

İkinci kez yardım istediğinde hikaye aynı şekilde ilerledi; ta ki caddenin karşı tarafına ulaştığımızda bastonum bir direğe çarpana kadar. Bana sesin ne olduğunu sordu. Lamba direğine bastonumun çarptığını söyledim. Adam, "Baston mu?" diye sordu. "Evet" dedim, "Ben de körüm." Bana olan güveni anında öfkeye dönüştü. Bana yüksek bir sesle, ikimizin de hayatını tehlikeye atacak kadar düşüncesiz olduğumu söyledi.

Bu hikayeyi paylaşıyorum çünkü körlük konusundaki tutumumuzun kendimizi ve/veya kendimize olan inancımızı sınırlamamıza nasıl yol açabileceğine işaret ediyor. Bu durumda sağ sağlam caddenin karşısına geçmiştik ama adam bunu düşünmek yerine, körlerin tek başına veya gören bir insandan yardım almadan karşıdan karşıya geçişlerinin tehlikeli olduğuna dair sorgulanamaz inancına göre hareket etti.

Ne sıklıkla kör olduğumuz için yeni bir mahalle keşfedemeyeceğimize, refakatçi olarak gören biri olmadan tatil yapamayacağımıza, iş başvurusunda bulunamayacağımıza veya bir alışveriş merkezinde dolaşamayacağımıza inandığımızda kendimizi kısıtlıyoruz?

Kayıp Değilim.

Abraham Nemeth, kör bir matematik profesörü ve uzun yıllar Ulusal Körler Federasyonu'nun Michigan Şubesi'nin önde gelen üyelerinden. Onun anlattığı hikaye bize, mantıksız olsalar da, kökleşmiş düşünce örüntülerini kırmanın zor olduğunu hatırlatıyor.

Detroit Üniversitesi'nde matematik öğretmek için Detroit'e gelmeden önce gençlik yıllarıma dek New York'ta yaşadım. Manhattan ve sonrasında Brooklyn'de yaşamaya başladıktan ve şehrin diğer ucunda arkadaşlar edindikten sonra kısa zamanda şehrin her yerinde metro, otobüs ve tramvay veya trolleybüs yollarına aşina hale geldim.

Bir gün, bir iş için orta Manhattan'daydım. Bölgeye aşina olduğum için kolaylıkla bir yerden bir yere gidebiliyordum. Kayboldukları besbelli, Batı aksanlı iki genç bana yaklaşıp Doğa

Tarihi Müzesi'ne nasıl gideceklerini sordular. Aksanlarından turist oldukları açıkça anlaşılıyordu. Açık ve eksiksiz bir tarif vermeye başladım. Bitirdiğimde bir an için ikisi de durakladı. Bir iki adım uzaklaştılar ve biri dedi ki, "Başkasına sorsak iyi olur. O adam kör." Bunun üzerine onlardan yana bir adım atıp döndüm ve dedim ki, "Kör olduğum doğru ama kayıp değilim."

Kaynakça:

Bir Tutum Meselesi

Yazan: Seville Allen

İlk yayımlandığı platform: "As the Twig Is Bent" Tanecik kitapları 3

İlk yayımlandığı tarih: 1992

Editör: Kenneth Jernigan

Kayıp Olan Ben Değilim

Yazan: Abraham Nemeth

İlk yayımlandığı yayın: "Oh Wow!" NFB Tanecik Kitapları 18

Yayımlanma tarihi: 2000

Editör: Marc Maurer

Görölmek ve Görölmemek

Eylem Yurtsever

eylemyurtsever@gmail.com

Sayı: 102, Ağustos 2022

Bu yazımda da neden insanların biz körleri aptal yerine koyarken çok daha cömert olduklarına bakmak istiyorum. Yazmama gerek bile yok ama bunların hepsi sadece kendi görüşlerim.

Aslında bu amaçla yazmıyorum ama bu cümleler güvensizliğe de bir tür çözüm içeriyor.

Bence insanların çoğunun karşılarındaki körle bir derdi yok. Sadece görölmekle sorunları var. En başlarda korkuyla yetiştirilmiş bir nesilden geliyoruz. Daha kötüsü de bunun en azından bizler için değişeceğini sanmıyorum. İnançlarımızı çocuklarımıza öğretirken başlıyor her şey. Tanrı'dan, Allah'tan, Yahova'dan, yani tüm ilahi dinlerin tek ve görünmez olan tanrılarından korkmayı öğretiyoruz onlara. Özellikle bu yüce varlıklara ya da varlığa kötü bir şey yaparken görünmekten...

Dikkat edin, kötü bir şey yapmaktan değil, görünmekten korkuyor/korkutuyoruz.

Bu tanrılara inanmak, onlara kalplerimizi ve ruhlarımızı emanet etmek bir sürü insanın hayatını kurtardı ve kurtarmaya devam edecek. Bununla birlikte, onlara olan bakış açımızı birazcık değiştirip en azından çocuklarımızı o yüce ve görünmez varlığın bizleri gördüğü için korkutmaktan vazgeçsek. Çocuklarımıza korkmayı değil de iyi bir insan olmak doğrultusunda kendilerini sorumlu hissetmeyi öğretsek...

Çok küçükken Japon kültürüne merak sarmamın asıl sebebi de buydu. Onlar yaptıkları bir şeyden rahatsız oldukları için intihar ediyorlardı. Evet, çoğu zaman yaptıklarını toplum gördüğü an topluma karşı utanmışlarından. Ama bazen sebebini kimse bilmesede intihar eden oluyordu. Sırf yaptığı şeyden kendisine karşı utanmış oldukları için.

Tabii ki intihar etmek bir çözüm değil. Bir zamanlar kültürel bir gerçek olduğunu bilmek, intiharın doğru olduğu anlamına gelmiyor.

Yine de insanın o yüce varlık karşısında kendisini kötü hissetmemesi önemli değil midir? Onun her şeyi gördüğü gerçeğinden bağımsız olarak.

Şimdi sadece mesele ilahi varlıklar da değil. Artık her yerde kameralar var. Artık teknoloji de bize tanrılık taşıyor... Artık her şey görülüyor...

Kameralara karşı olduğumu söylemiyorum elbette. Sadece onlarsız da ahlakın sürdürülebileceği bir dünya düşünüyorum.

Mesela Japonya'da kameralar yok mu? Tabii ki var ve olmak zorunda.

Bakış açımı anlatabildiğimi umarak bu tuhaf özgürlük duygusunun biz körler karşısında nasıl açığa çıktığını anlatmaya çalışayım:

Her şeyi gördüğüne inanılan bir varlık var. İnsanlar devamlı tetikte ya da suçlu hissediyor kendisini. Bir taraftan toplumun baskısı, hayatta kalmak için para kazanmak zorunda, bunun için de hile yapmalı belki. Ama ya günah yazarsa?

O affeder...

Belki de etmez...

Bunların vermiş olduğu strese bir de diğer insanlar tarafından yakalanma korkusunu da ekleyin...

Birden karşınıza görmeyen biri çıkıyor. Ah, yaptıklarını görmeyen biri... Korkacak hiçbir şey yok... Ne güzel!

Ya aklınıza o yüce varlık gelecek ve ona daha iyi davranacaksınız ya da rahatlayıp sınırlarınızı genişletmeye, onunkini daraltmak pahasına da olsa çalışacaksınız. Tıpkı uzaktaki herhangi bir insana yaptığımız gibi.

Mesela net üzerinden satış yapan biriyseniz de durum aynı olabilir. Ya da yazışarak sohbet eden...

Tek fark, bunun bir köre yüz yüzeyken yapılıyor oluşu.

Yani bir görmeyenle karşılaşan insanlar sadece olduğu insanı daha rahat açığa çıkarıyor o kadar. Bu, farklı tüm insanlar için geçerli. İnsanlar farklı bir şey karşısında otomatik davranmadıkları için bir an içindeki kişiliği açığa çıkartıyor. Bunlar daha önce de bu dergide yazılmıştı...

Evet, başta çözümü yazarak zaten bilinen bir sorunu okumayı gereksiz hâle getirmişimdir belki. Yine de geçen yazımdan sonra bu düşündüklerimi yazmak zorunda hissettim kendimi.

Bayatlığın Sınırı Yok

Dilek Başar Açlan

dilek.basar55@gmail.com

Sayı: 102, Ağustos 2022

Herkese merhabalar EEEH Dergi okurları. Geçenlerde işe giderken arkadaşımın sürekli gittiğimiz börekçiden kahvaltılık poğaçaya, açma falan almasını rica ettim. Genelde kahvaltımı evden hazırlayıp götürürüm. O gün bir nedenden ötürü hazırlayamamıştım. Arkadaşım sağ olsun istediklerimi almış. Çayımızı demledik, oturduk. Tam kahvaltıma başlayacakken bir de baktım ki bizim poğaçalar falan çok bayat. Genelde sabah oradaki yiyecekler sıcak ve taze çıkardı. O gün hiç de öyle değildi. Tabii ben onları yiyemedim. Bayat ekmeği falan severek yiyebilirim ama poğaçaya tarzı şeyler bayat olunca pek sevmiyorum. Ben o yiyecekleri öğlen oraya geri götüreceğimi söyledim. Arkadaşım için bayat olması çok sorun değildi. O yedi yiyecekleri.

Öğlen aynı börekçiye çay içmeye gittik. Kasaya gidip durumu anlattım. Bu sırada arkadaşım da yanımdaydı. Arkadaşımın sabah yiyecekleri oradan aldığını ama çok bayat olduğunu söyledim. Alan kişi bile yanımdayken adam tutup demez mi bana, “Abla sen onu başka yerden almışsındır, karıştırdın herhalde.” Alan kişi yanımdayken ve kişi “Ben aldım” diyorken ihale bana kaldı.

Ortada bir sorumsuzluk var ve bunun sebebi biz değilken sırf kör olduğum için o yiyecekleri oradan almadığım söylendi. Arkadaşımın yerine kendim de börekçiden gidip kahvaltılık bir şeyler alabilirdim. Demek kendim alsaydım, hiçbir söz hakkım olmayacaktı sattıkları ürünlerle ilgili. Yanımdaki kişi yiyecekleri almışken bu kadar rahat davranabilen bir adamın ben aldığım zaman söyleyecekleri daha da farklı olurdu sanırım.

Oysaki ben oraya sadece ürünlerinin bayat olduğunu ve satarken dikkat etmelerini söylemek için gitmiştim. Keşke orada dürüst olup yiyeceklerinin arkasında durabilselerdi. Ben o dükkanda kör olduğum için karıştırmış konumuna düşmeseydim.

“Bu konuyla ilgili çözümün ne oldu peki?” dersiniz, vallahi sanırım sadece oradan bir daha yiyecek almam o kadar. Farklı bir çözümüm yok. Ben o adama orada yaptığının yanlış olduğunu

söyledim ama sağ olsun arkadaşım da bana çok yardımcı oldu. Kendisi sorun etmeden o yiyecekleri yediği için orada adamların karşısında beni biraz zor durumda bıraktı. Benim adama kızmam ona çok komik geldiği için o sırada gülmeye başladı. Onun sayesinde kendi derdimi istediğim gibi de anlatamadım. Gerçi anlatsaydım da bir şey değişmezdi. Sonra arkadaşıma gerçekten çok öfkelenim. Bir daha ben birilerine bir şey anlatırken karışmamasını söyledim. Yaptığı hiç hoş değildi ve ben de kendisine söyledim. Arkasından, özür diledi. Umarım bir daha aynı durumla onun yüzünden karşı karşıya kalmam. Ben börekçinin tavrına sinir olmuşken arkadaşımın da üstüne tuz biber olması çok kötüydü. Arkadaşımın yüzünden kendimi orada çok çaresiz hissettim. Sanki ben oraya şikayet için gittim ve arkadaşım da kendince şirinlikler yapıp ortamı yumuşatmaya çalışıyordu. Derdini anlatamayan küçük bir çocuk konumuna düşmüş oldum sayesinde. “Küçük bir çocuk gibi” dediğime bakmayın siz. Ben öyle hissetmiş olsam da çocuğumuz karşı tarafa bir şeyler anlatmak istediğinde kesinlikle müdahale etmiyoruz. O, çocuk da olsa kendi derdini istediği gibi anlatabilir. Arkadaşımın yaptığı işgüzarlıktan başka bir şey değildi.

Aman siz siz olun, tedbirinizi baştan alın. Yanınızda kim olursa olsun, siz karşı tarafa derdinizi anlatırken karışmasın. Ben bu duruma genelde dikkat ederdim ama o anlık boşluğuma geldi galiba. “Ne de olsa her zaman bunları yaşayabiliriz” diye hazır ol pozisyonunda beklemiyoruz. Neyse bu da bana ders oldu, en azından o arkadaşıyla bir yere gideceksem daha dikkatli olurum bu saatten sonra.

Okul Zili Çalacak

Canan Çam Yücel

canancam@gmail.com

Sayı: 102, Ağustos 2022

Merhaba değerli okurlar. Biliyorsunuz Eylül ayında okullar açılacak ve yüz binlerce çocuk okulun yolunu tutacak. Bunların arasında anaokuluna veya birinci sınıfa başlayacaklar olacak. İşte bu çocuklardan bazıları da görme engelli çocuklar. Peki bu süreç, görme engelli çocuklar ve ebeveynleri açısından nasıl işliyor? Gelin birlikte değerlendirmeye çalışalım.

Tüm ebeveynler için çocuklarının anaokuluna veya birinci sınıfa başlayacak olması bir sevinç ve gurur kaynağı. Ancak görme engelli çocuğa sahip ebeveynler için bu süreç biraz sancılı. Birçok ebeveyn çocuğunu görme engelliler okuluna mı göndereceği yoksa kaynaştırma eğitimine mi dahil edeceği konusunda birçok soru işaretiyle baş başa. Peki bunun temelinde ne yatıyor? Neden herhangi bir yeti farkı bulunmayan çocukların ebeveynleri bu süreci doğal bir şekilde yaşarken görme engelli çocuğa sahip ebeveynler daha yaz ayları bile gelmeden, yani okulların açılmasından birkaç ay önce, böyle bir telaşa düşüyor. Bence bunun temelinde ülkemizde erken müdahale programlarının yeterince uygulanamaması, ebeveynlerin gerekli psikolojik danışmanlık ve rehberliği zamanında alamaması yatıyor. Oysa uygun olan en erken yaştan itibaren ebeveynler ve görme engelli çocuklar gerekli danışmanlık ve eğitim hizmetlerine erişebilseler belki okula kayıt süreci ve sonrası bu kadar sancılı geçmeyecek.

Nasıl ki herhangi bir yeti farkı olmayan çocuklar evlerinin yakınındaki bir anaokuluna ya da ilkokula kayıt yaptırabilme hakkına sahipse, aynı haklar görme engelli çocuklar için de geçerli. Görme engelli çocuklar da yaşlılarıyla birlikte evlerine yakın bir anaokuluna ya da ilkokula kayıt olabilir ve yaşlılarıyla aynı eğitim ortamında eğitim alabilirler, yani kaynaştırma eğitimine dahil olabilirler. Hem Milli Eğitim Bakanlığı'na ait kanun, yönetmelik ve genelgelerde hem ulusal belgelerde hem de uluslararası belgelerde yeti farkı olan çocuklar dahil tüm çocukların eğitim hakkı güvence altına alınmasına karşın, yaşam içerisinde süreç tam da böyle işlemiyor maalesef.

Ebeveynler çocuklarını kayıt ettirmeye gittiklerinde önce idarenin, sonra öğretmenlerin, sonra da okuldaki diğer personelin önyargılarıyla karşılaşabiliyorlar. İdareci, görme engelliler okulunun yolunu gösterebiliyor “Burası ona uygun değil. Kendisi gibi olan çocukların eğitim aldığı okullara gitsin. Bu eğitimi verecek öğretmen yok okulda. Ona uygun materyaller yok” gibi bahaneler sunarak. Birçok öğretmen görme engelli çocuğu sınıfına almak istemiyor ve sonra gönüllü olarak bu görevi üstlenecek bir öğretmen bulunmaya çalışılıyor. Oysa diğer tüm çocukları seçme hakkı olmadığı gibi görme engelli çocuğa sınıfında eğitim vermeyi tercih etme ya da tercih etmeme hakkı yoktur hiçbir eğitimcinin. Çünkü süreç doğal işlediğinde ebeveynler çocuklarını okullara kayıt ettirir ve hangi öğretmen sınıfına hangi çocuklar düşerse onlara eğitim vermek durumundadır. Yeti farklılığı söz konusu olduğunda süreç böyle işlemiyor maalesef. İşte bu tam bir ayrımcılık suçudur. Yeti farkı bulunan her çocuk, yaşlarıyla birlikte eğitim alabileceği, evinin yakınındaki bir okulda eğitim alma hakkına sahiptir. Yeti farkı bulunan çocukların eğitimi konusunda öğretmenlere eğitim vermek, gerekli araç-gereç ve materyalleri sağlamak, herkes için uygun fiziki ortamı oluşturmak ise devletin ve devlete bağlı olup bu konuda yetkisi bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğudur.

Diyelim ki ebeveynler çocuklarını bir şekilde kaynaştırma eğitimine dahil etmeyi başardılar ve çocuğun sınıfı belli oldu, burada da yine bazı güçlüklerle karşılaşabiliyorlar. Örneğin, daha önce görme engelli bir çocuğa hiç eğitim vermemiş bir öğretmenle karşılaşabiliyorlar ve öğretmenler görme engelli çocukların öğrenme biçimleri, kullandıkları materyaller ve yöntemler ile ilgili fikir sahibi olamayabiliyor. Burada da yine ebeveynler ile öğretmenler baş başa bırakılabiliyor, ebeveynlere çok fazla sorumluluk düşüyor ve öğretmeni sürekli yönlendirmek durumunda kalabiliyorlar. Tabii ki okul yaşantısında öğretmen-veli iş birliği büyük öneme sahip ve tabii ki ebeveynler çocuklarının eğitim hayatında da belli sorumluluklara sahipler ancak görme engelli çocuk söz konusu olduğunda ebeveynlerin sorumluluklarının sınırları diğer ebeveynlerinkini fazlasıyla aşabiliyor. Örneğin, öğretmen ihtiyaç duyduğunda ulaşılabilir olması için okulda çok fazla zaman geçirmek zorunda kalabiliyor ebeveynler. Bu durumda görme engelli çocukların yaşlarıyla kuracakları ilişki olumsuz yönde etkilenebiliyor.

Aslında bu yazıyı yazmaktaki amacım, sürekli güçlüklerden bahsetmek değil asla. Aksine eğitimin herkes için olduğu gibi yeti farkı olan çocuklar için de bir hak olduğunu vurgulamak, bu konuda herkes için erişilebilir bir ortam yaratmanın devletin sorumluluğu olduğunu bir kez daha hatırlatmak, öğretmenlere gerekli hizmet içi eğitimlerin verilmesinin gerekliliği üzerinde durmak. Tüm bunlar göz önünde bulundurulursa, okula kayıt süreci görme engelli çocuğa sahip ebeveynler için de sancılı bir süreç olmaktan çıkacak. Görme engelli çocuğa sahip ebeveynler de herkes gibi sevinç ve gururla çocuklarının okul kaydını yapacak ve gelecek güzel günler için heyecanlanacak. Unutmayalım, birlikte güzel bir dünyayı inşa etmek için önyargı duvarlarını yıkmak ve herkes için eşit, erişilebilir, engelsiz bir hayatı düşlemekten vazgeçmemek gerekir.

Artık Şaşırmak İstiyorum

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 102, Ağustos 2022

Evet, artık şaşırmak istiyorum. Mesela bir sabah yola çıktığımda kimse beni kolumdan tutup sürüklemesin; “Çayına şeker, yemeğine baharat alır mı?” diye yanımdakine sormasın; “Ay! Çocuk mu yaptınız?” diye şaşıırıp şoka girmesin; kısacası benim birey olduğumu anlasın. Yani eşit bir dünyada, insanca yaşamak istiyorum. Biliyor musunuz? Böyle bir dünya şaşırtacak beni. İnsanların beynine yerleşmek ve sadece herhangi bir yeti farkı bulunan bireyi neden aciz, zavallı, yardıma muhtaç, yaşamın hiçbir zevkinden yararlanma hakkı bulunmayan ve topluma yük olan varlık olarak gördüklerini çözmek isterdim. Çünkü yıllardır anlatıyoruz ama anlamıyorlar. Belki o mekanizmayı tespit edebilirim, bir değişiklik yapabilirim. Yıllardır sizinle birlikte yaşayan insanlarda bile o mekanizma konuşmakla, gözlemlerle düzelmiyor. Öyle bir şey yapıyor ya da söylüyorlar ki günlerce “Ya bu beni hiç tanımıyor mu? Nasıl böyle davranabilir ki?” diye düşünmekten beynim karıncalanıyor. Bu gidişle benim sistemlerimde hatalar oluşacak.

Yeti farkı bulunan bireyin yapmak istediği her şeyi engelleyip her ihtiyacını kendisi karşılayıp en ufak bir yorgunluk ya da sıkıntı anında “Ya bu hiçbir işini kendisi yapmıyor. Her şeyi benden bekliyor. Biraz gayret etse, benim yükümü hafifletse ama nerede” diye serzenişler gösteren aile bireyi, sen biraz dursan mı acaba? Biraz izin mi versen ailedeki insanların kendi işlerini kendileri görmeleri için? Evet, belki senin istediğin gibi ya da senin belirlediğin yoldan olmayacak ama emin ol, o birey de kendi yöntemini geliştirecek. Hem neden tek doğru senin yolun olsun ki?

Sayın işveren, şirketinde ya da kurumunda çalıştırdığın yeti farklı bireyi dinlemeyi denedin mi hiç? Nasıl bir erişilebilirlik düzenlemesine ihtiyaç duyduğunu, hangi işlerde yeteneği olduğunu anlamaya çalıştın mı? Peki, bunları yapmadıysan nereden buluyorsun “Falancayı işe aldık. İşte yardım olsun diye. Yoksa ondan bir şey beklediğim yok. Zaten ne yapabilir ki?” diye ukalalık yapma hakkını?

Sevgili öğretmen arkadaş, elinde kumanda akıllı tahtada ders anlatırken sınıftaki yeti farklı öğrenci aklına geliyor mu hiç? Onun için nasıl bir erişilebilirlik düzenlemesi yapabileceğini araştırdın mı? Onun da diğer öğrencilerinden bir farkı olmadığı, sadece senin anlattığın konuları takip edebilmek için farklı yöntem ya da araç-gerece ihtiyacı olduğu fikri geldi mi aklına? Küçük bir dokunuşla hem sınıfını hem oyun alanlarını tüm öğrencilerin için eşit hale getirip hepsini kaynaştırma düşüncesi sana sıcak geliyor mu? Tüm bunlar hakkında bir fikrin yoksa ve bu anlattıklarım sana Kuantum fiziği kadar uzak geliyorsa, ne hakla suçluyorsun yeti farklı öğrencini “Başarısız, uyumsuz” diye?

Sayın doktor, karşına gelen insanın rahatsızlığını en iyi kendisinin anlatabileceği ve tedavisini de en iyi kendisinin anlayabileceği, eminim ki o altı yıllık eğitim hayatında sana anlatılmıştır. Peki, söyler misin, yeti farklı bir birey geldiği zaman ona neden çocuk ya da tamir edilecek eşya muamelesi yapıyorsun? Kendi derdini anlatmasına, tedavi yöntemini öğrenmesine neden izin vermiyorsun? Kim veriyor sana o bireyi yok sayma hakkını?

Mağazadaki tezgâhtar, devlet dairesindeki memur, gişedeki görevli, polis, otobüsteki muavin, kafedeki garson, yoldaki amca, komşudaki teyze, üst kattaki abla, parktaki abi, bizim sizlerden ne gibi bir farkımız var? Hangi sistemle bizi kendinizden ayırıştırıyorsunuz ve bizim adımıza karar verip uyguluyorsunuz?

İşte tüm bunları yaptıran sistemleri öğrenip değiştirebilmek için beynin yapısını incelemek ve bir nörolog kadar beyne hâkim olmak istiyorum. Ama bir başka saçma ayrımcılıkla karşılaşıyorum ki “Dur, sen körsün! Tıp Fakültesi okuyamazsın!” Peki neden? Benim hangi okulda ne kadar başarılı olabileceğimi hangi kriterlere göre belirlediniz?

Şimdi koydum şapkamı önüme, düşünüyorum. Birbirine ve ihtiyaçlarına saygılı aile bireyleri, çalışanın gereksinimlerini gözetken işveren, öğrencisi için her türlü erişilebilirlik düzenlemesini yapmaya hazır öğretmen, hastasını insan olarak görmeyi başarabilen doktor ve diğerleri, haydi neredesiniz gelin. Ben artık şaşırarak istiyorum.

LGBTİ+ Eğitiminde Bir Kör

Meral Sözen

meralsozen1@gmail.com

Sayı: 102, Ağustos 2022

“Hanımefendiler, beyefendiler ve kıymetli çocuklar, Söğütluçeşme-Ankara seferini yapacak olan trenimize hoş geldiniz.” anonsuyla yine bir Ankara yolculuğum başladı.

Engelli aktivistlerin organize etmediği toplantılarda ve eğitimlerde genelde biraz gergin olurum. KAOS GL'nin düzenlediği “LGBTİ+ Hakları Eğitici Eğitimi”ne giderken kendimi çok rahat hissediyordum. Yaşadığım şey genelde olduğu gibi belirsizlik ve kaygı değildi. Daha çok, hak temelli kavrayışımı geliştirecek olmanın heyecanını ve bunun bende yaratacağı hazzın merakını taşıyordum.

Eğitim sürecinden önce ilgililere ulaşip kör bir katılımcı olarak erişilebilirlik beklentilerim olduğunu haber verdim. Aslında, bence süreç böyle başlamamalıydı. Başvuru aşamasında katılımcıların erişilebilirlik gereksinimleri en baştan öğrenilebilir ve sonrasında ihtiyaca göre birebir iletişime geçilebilirdi. Talebin benden gelmesinde çok sıkıntılı bir durum olmamakla birlikte o esnada şunu düşünmekten kendimi alamadım: Gören herhangi bir kişinin eğitimden önce; sunumları takip edebilmesi için salonun yeterince aydınlatılması gerektiğini, yazı boyutlarının ortalama bir gören için okunabilir büyüklükte olması gerektiğini vs. haber vermesi gerekiyor mu?

Bu arada bugüne kadar çeşitli kurumlara yönelttiğimiz ısrarlı taleplerimize hiçbir dönüş almadan yok sayıldığımız onlarca örneği bir çırpıda sayabileceğim gerçeğini de hatırlatarak KAOS GL'nin talebim karşısındaki muhteşem tavrından bahsedeyim. İlk olarak kısa bir Zoom toplantısı ayarlayıp ihtiyaçlarımı sordular. Öncelikle sunumlarda kullanılacak her türlü görselin betimlenmesini istedim. Bunun yanı sıra anket formu, okuma parçası gibi yazılı dokümanlar varsa bunları da dijital ortamda almak istediğimi söyledim. Erişilebilirlik taleplerimin ciddiyetle ve samimiyetle karşılanacağını söylediler. Ben de içten bir teşekkür ettim. Tam burada KAOS ekibinden beni asıl rahatlatan cümleyi duydum:

“Bunun için teşekkür etme lütfen, zaten erişilebilirliği sağlamak zorundayız, biz bir insan hakları örgütüüz.”

Bundan sonrası artık benim için pek sorun değildi. Belli ki dostların arasında olacaktım. Evet, aksaklıklar çıkabilirdi ama ne de olsa karşılaşmalarımızın bir anlamı da eksiklikleri birlikte

gidermekti. Hangi alanda olursa olsun hak temelli bir yapının kapsayıcı ve tutarlı olması gerektiğini anlatmak zorunda kaldığım, çoğu zaman da bir işe yaramayan, başka karşılaşmalarımı düşününce beni asıl yoran şeyin bu sıfırdan anlatma çabası olduğunu fark ettim. Günlük yaşamda karşılaştığımız erişilebilirlik sorunları karşısında duyduğum öfkenin biraz da “yok sayılma” hissinden kaynaklandığını keşfettim. Yardım temelinde değil de körlüğün bir yöntem farkı olarak kabul edilerek eşit erişimin benim hakkım olduğu konusunda prensipte anlaştığımızda, hem ortaya çıkan iş daha nitelikli oluyor hem de ben daha uyumlu ve işbirliğine açık bir insan oluyorum.

Beş gün süren eğitim konakladığımız otelin seminer salonunda gerçekleşti. Öncelikle bana odamı gösteren otel görevlisinden odadaki prizlerin yerlerinden klimanın ayarlarına kadar birçok şeyi öğrendim. Sonrasında odamdan çıktığımda bahçeye, bara, yemek ve toplantı salonuna gidebileceğim sabit bir yol oluşturdum. Sosyal çevreden önce fiziksel ortama dair temel düzeyde bir hakimiyet bana iyi geliyor. Karşılaştığım insanlara gelince, otel görevlilerinden katılımcılara kadar herkesten eşitlikçi ve dayanışmacı davranışlar gördüm. Bana bir şey diyeceği zaman önce adımı söyleyen, ben onu görmesem de bana selam veren, önceden tanışmadıysak kendini tanıtan, eğer tanıştıysak selam verirken ismini de söyleyen, yemek salonuna girdiğimde “Meral biz buradayız, istersen bizim masaya gelebilirsin” diye seslenen insanların olduğu muhteşem bir topluluğun içindeydim. Kimse bana, “Zor olmuyor mu böyle, doğuştan mı, tedavisi yok mu, tek mi geldin?” gibi sorular sormadı. Kimse izin almadan bana dokunmadı, kolumu tutup çekiştirmeye çalışmadı. Kimse benimle konuşurken sesine acıklı veya üsttenci bir ton katmadı. Keşke her yer böyle olsa diye sık sık düşünmekten kendimi alamadım.

Eğitim oturumları, vaktimizin çoğunun geçtiği ama zamanın da en hızlı geçtiği bölümdü benim için. Akışı takip etme ve eşit katılım gösterme konusunda bir sorun yaşamadım.

Oturumların kimi yerlerinde Mentimeter diye bir uygulama kullandık. Önceden bana haber verildiği için detaylı inceleme fırsatı bulabildiğim bu uygulama gayet erişilebilir. Kalabalık grupların yüksek katılımını sağlamak için çok elverişli bir sistem. Örneğin size uygulama üzerinden, “Eğitim deyince aklınıza ne geliyor?” gibi bir soru soruluyor ve kısa yanıtınızı yazarak yine uygulama üzerinden gönderiyorsunuz. Tüm yanıtlar anonim bir şekilde ekrana yansıyor. Körler, sağlıklar, konuşmayan veya konuşmak istemeyen herkes için tam ve eşit katılımı

sağlıyor. Küçük grup çalışmamızın çıktılarını, bir kör olarak, bu uygulama üzerinden yazıp gönderme işini üstlenmek beni iyi hissettirdi.

Bir başka atölyede ise üzerine düşünmemiz istenen soruların olduğu bir kağıt dağıtılacaktı. Bana, soruların okunmasını mı yoksa mail olarak gönderilmesini mi istediğim soruldu. Ben mail olarak almak istedim ve hemen gönderildi, herkesle aynı anda aynı soruları okuyor olmak çok basit ve çok güzeldi.

Bunların dışında önceden planladığımız gibi görsel içerikler eş zamanlı olarak betimlendi, ekrana yansıtılan yazılar okundu. Bazı eğitimciler kendi dış görünüşlerini benim için betimleyerek söze başladılar. Bazıları eş zamanlı betimlemeyi sunumlarının içine öyle güzel yerleştirdiler ki akışı da kesintiye uğratmadan nasıl erişilebilir bir sunum yapılabileceğine dair bende büyük bir hayranlık uyandırdı. Benim bu kişilerle tanışmış olmaktan duyduğum memnuniyetin önemli sebeplerinden biri de bu insanların gerçek olduğunu doğrudan görmüş olmak. Şöyle ki, eşitlikten, hak temellilikten, kapsayıcılıktan son derece bonkörce bahseden pek çok akademik makale ve örgüt yayını vardır ancak bu yayınların üreticileriyle doğrudan etkileşebileceğiniz bir ortamda karşılaştığınızda aslında diline doladığı konuları hiç de içselleştirmediğini, onca laf kalabalığının bir avuç ezberden ibaret olduğunu görürsünüz. Benim burada karşılaştığım eğitimcilerin tavırları, sadece belli alanlarda değil bütün bir dünya barışına duyduğum umudu güçlendirdi desem abartı olmaz.

Oturumlarda öğrendiklerimin yanında, zaten bildiğimi düşündüğüm konularda bile daha bir kafamın açıldığını fark ettim. Bu satırlarda da daha önce dile getirildiği üzere, cinsiyetçiliğin ırkçılıktan, yaşçılığın sınıfsallıktan, tüm bunların sağlamlıktan bağımsız olmadığını çok somut örneklerle bir kez daha pekiştirdim. Ayrımcılığa uğratılan gruplarla uzaktan gördüğümüzden çok daha fazla kesişim noktamız olduğunu da karşılıklı fark ettik diye düşünüyorum. Katılımcı grubun çeşitliliği, birbirinden farklı kimliklerin kendi yaşamlarından örnekler vermesiyle kesişimselliğin ortaya konmasına büyük katkı sağlamış oldu. LGBTİ+ olarak açılan bir lise öğrencisine okul müdürünün, “Bu okul öğrenci için zor olur” diyerek başka bir okula veya açık liseye yönlendirme yapmaya çalışması, bu yazıyı okuyan engellilere ve ailelerine eminim ki çok tanıdık gelmiştir. Bunun gibi daha bir sürü örnek sayabilirim. Ama asıl öyle bir kesişim noktası yakaladım ki daha önce hiç değinilmemiş, hiç akla gelmemiş bir durum olduğunu düşünüyorum. Şimdi hemen heyecanla bunu anlatmaya başlamamak için kendimi çok zor tutsam da sürprizi bozmamak için bunu ayrı bir yazı konusu yapacağımı haber vermekle yetiniyorum.

Cinsel kimlik ve cinsel yönelim arasındaki farktan azınlık stresine, LGBTİ+'ların sağlık hakkına erişiminden multidisipliner çalışmanın önemine uzanan bu yoğun eğitim sürecinde tekrar fark ettim ki dayanışma için sonsuz genişlikte ve çok güçlü bir zeminimiz var.

Normatif cinsel kimliğe sahip olmayan çocuklarla ilgili oturumda, çocuklara ilişkin algımızdan söz edilirken engellilerle çocuklar arasında, engellilere yönelik genel tutumları da açıklayan, müthiş bir benzerlik yakaladım. Ergenlik öncesinde çocuklar, genellikle saf, temiz, masum, sevimli vb. görülürken ergenlikle birlikte aynı çocukların uyumsuz, sorunlu, geçimsiz vs. görülmesi ile uzaktan uzağa saf ve temiz birer melek olarak görülen engellilerin kendi adına söz söylemeye kalktığı anda birden bire sağlamlıların gözünde sevimsiz bir probleme dönüşmesi arasında nasıl bir benzerlik vardır sizce? İki durumda da değişen şey iktidar ilişkileri olabilir mi? Yetişkinin çocuk üzerindeki otoritesini kaybetmesi gibi sağlamların da üstünlük kuramadığı engelliden rahatsızlık duyması benzer süreçler olabilir mi?

Eşitlikçiliğin olmadığı her yerde farklı kimliklerin çok benzer sıkıntıları yaşadığı bu kadar açıkken, “Ben sadece körlükle ilgili konularla ilgilenirim” demek, artık gülünç bir sığıktan başka bir şey değil. LGBTİ+ çocukların hakları, engelli çocukların hakları, mülteci çocukların hakları... hepsi ama hepsi bizim konumuz.

peki bizler kesişen kimliklerimizin ne kadar farkındayız? Örneğin; toplumun normatif kalıplarına uymadığı için cinsellikleri ve üremeleri pek de makbul görülmeyen körler olarak queer komünitenin doğal bir üyesi olduğumuz halde biz bu alanın neresindeyiz?

Daha sorulacak çok soru, söylenecek çok söz var. Ama ben dönüş yolculuğuna geçmek zorundayım.

Sadece eğitimci kimliğimle bile düşündüğümde eylem ve söylemlerinde kapsayıcı olmayı hedeflediğim için duyduğum mutlulukla trene biniyorum. Fakat bu sefer farklı bir durum var:

İkili normatif cinsiyet kalıbını dayatan, “Hanımefendiler, beyefendiler ve kıymetli çocuklar...” diye başlayan anonsun ayrımcı olduğunu fark edebilecek kadar uyanık durumdayım artık.